

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЖУРНАЛИСТИКА ФАКУЛЬТЕТІ

Қазақстан 2050

III ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ФАРАБИ ОҚУЛАРЫ

Алматы, Қазақстан, 4-15 сәуір, 2016 жыл

Студенттер мен жас ғалымдардың

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты халықаралық ғылыми конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 11-13 сәуір, 2016 жыл

III МЕЖДУНАРОДНЫЕ ФАРАБИЕВСКИЕ ЧТЕНИЯ

Алматы, Казахстан, 4-15 апреля 2016 года

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции
студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 11-13 апреля 2016 года

III INTERNATIONAL FARABI READINGS

Almaty, Kazakhstan, 4-15 April, 2016

MATERIALS

of International Scientific Conference
of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, 11-13 April, 2016

Ғылыми редактор:
ф.ғ.к., доцент **Медеубек С.**

Жауапты редактор:
аға оқытушы **Дәуренбекова А.А.**

Жинақ хатшылары:
Жұртбай Н., Сапарходжаева Н., Тілепберген А.

Студенттер мен жас ғалымдардың «Ш Фараби оқулары» атты халықаралық ғылыми конференциясының материалдары. Алматы, Қазақстан, 11-13 сәуір 2016 ж. – Алматы: Қазақ университеті, 2016. – 136 б.

ISBN 978-601-04-1787-8

Жинаққа студенттер мен жас ғалымдарға арналған халықаралық ғылыми конференцияның тезистері енгізілген.

ҚазҰУ-БҰҰ Бас хатшысы Пан Ги Мунның бастамасы бойынша Қазақстан жоғары оқу орындары арасында Біріккен ұлттар ұйымының «Академиялық ықпал» бағдарламасына қатысатын тұңғыш әрі жалғыз университет екені менің жаныма жылу ұялатқаны қашан?!

Әзілхан Нұршайықов публицистикасының ерекшеліктері

5 ✓ Тлепберген С.

эл-Фараби атындағы ҚазҰУ

Ғылыми жетекшісі: ф.ғ.к., доцент Өзбекова Г.С.

Қазақ публицистикасы ХХ ғасырда қарқынды дами бастады. Публицистика әсіресе әскери және соғыс тақырыбын өте көп қозғады.

Бұл кезеңде қалам тартқан ірі тұлғалардың қатарына Шерхан Мұртаза, Асқар Сүлейменов, Әзілхан Нұршайықов, Камал Смайылов, Баубек Бұлқышевтар кіреді. Солардың ішінде Әзілхан Нұршайықов та өзіндік жазу стилін, ерекшелігін қалыптастырып кеткен жазушы, публицист. Бұл жазушының теңеулері шебер қаламнан шыққандығын байқатып тұрады. Жазушының көп еңбегі очерктен тұрады, оны очерк жазудың шебері десек артық болмас. Ә.Нұршайықовтың жұрт арасында жақсы таныс әрі жүректерінен орын тапқан еңбектерінен «Ақиқат пен аңыз», «Махаббат қызық мол жылдар» атты еңбектерін ерекше түрде атауға болады. Себебі бұл еңбектердің мазмұны мен айтайын деген ойы әлі күнге дейін оқырмандар үшін пайдалы әрі қызықты.

«Махаббат қызық мол жылдар» жастар арасында кең тараған туындылардың бірі және жастар оқуға міндетті он кітап болса соның ішіне осы кітапты кіргізу керек. Себебі ондағы кейіпкерлердің басынан өткізгендері, қуанышы мен қайғысы, олардың сезімдері оқырманды бей-жай қалдырмайды. Сондағы басты кейіпкердің қателігі мен кейіннен келе әрбір қателікті түзеуге болатынын түсініп батыл қадам жасауы жастарға сабақ ретінде көрсетілген. Негізі Ә. Нұршайықовтың көп еңбектері оқырман сабақ алсын әсіресе жастар өмір атты ұлы сапарды адамға лайықты түрде басынан өткізсін деген ниетте жазылған.

Тіпті «Ақиқат пен аңызды» алатын болсақ ол еңбекте Б. Момышұлының қателіктерін көрсетіп, артынша сол ағаттығын қалай түзгенін жазады. Сонымен қатар Бауыржан атамиздың, батырымыздың ұлағатты ойларын да оқырманға үлгі етеді. Кітаптың ортасында Момышұлы әскери публицистика жайлы өзінің сынын айтады. Сол мәтінде «әскери публицистиканы үйде отырып жазу бір бөлек, соғыс алаңында ненің не екенін көріп, сол жерде жазу бір бөлек дүние. Үйде отырып жазған публицист оқығандарынан ғана жазады, ал соғыста жүріп жазған қаламгер нағыз әскери публицистиканың үлгісін көрсете алады» дейді. Сол сияқты нағыз публицист болу үшін және публицистикалық бағытта жазу үшін қаламгер публицистика деген «соғысты» өз көзімен көріп, сезіну керек. Және әр жазған сайын шындала отырып шеберлікке ұмтылу керек. Қателесе отырып қана біз өлмейтін туынды жазып шығарамыз.

Қазіргі БАҚ-тағы сұхбат жанрының ерекшеліктері

Тоқтарова З.

эл-Фараби атындағы ҚазҰУ

Ғылыми жетекшісі: ф.ғ.к., доцент Майкотова Ф.Т.

Кез келген журналистің еңбегін оның даярлаған өнімінің сапасы арқылы бағалауға болады, ал журналист өзінің осы жұмысында көрермен, халықтың сұранысын өтейтін өнімді даярлауға ұмтылыс жасауы қажет. Ол үшін журналист барлық БАҚ аудиториясының табиғатын жан-жақты меңгеруі тиіс. БАҚ-тың жіктелісі, «Сұхбат» атауының мән-мағынасын ашу, журналистің баспасөзде, радиода және теледидарда сұхбат жүргізу шеберлігі, кәсіби даярлығы және сұхбат алу кезіндегі ізденістері, сұхбат алудағы радио немесе телехабар жүргізушісіне қойылатын негізгі талаптар, яғни кәсіби шеберлік жайындағы мәселелерді меңгеру журналист үшін қажет. Тақырыптың өзектілігі осы қажеттіліктерді өтеуден туындайды. Сұхбат – журналистикадағы өнімді жанр. Ол БАҚ-тың кез келген саласында қолданылады. Тек БАҚ-тың ерекшелігіне қарай оның табиғатын тани білу қажет.

Қазіргі БАҚ-ты қалыптастыруда аталмыш жанрдың маңызы зор. Баспасөз жанрлары үлкен үш топқа бөлінеді: ақпараттық жанрлар, талдамалы жанрлар және көркем-деректі жанрлар. Сұхбат – баспасөзде кең қолданыс тапқан жанрлардың бірі. Сұхбаттың құрамында екі жанрлық элемент бар: 1. Журналистің қоятын сұрағы; 2. Сұхбат берушінің қайтаратын жауабы; Біріншісі, құралды иеленуші, екіншісі, ақпараттың қайнар көзі. Сұхбат берушіні кейде журналист өзі таңдайды, бұл ретте сұхбатшы сөзге шешен, салмақты ой айтатын елге танымал, әйгілі адам болуы мүмкін. Сұхбат, яғни интервью ағылшын тілінен аударғанда «кездесу, әңгімелесу» деген мағынаны білдіреді. Журналистін